

PhDr. Simona Binková, CSc.
Středisko ibero-amerických studií
FF UK v Praze

Posudek diplomové práce

Gabriela Eichlová Ördöghová, *Ideové základy hispanoamerické cesty k nezávislosti: problém církve a náboženství*, Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, Středisko ibero-amerických studií, Praha 2008, 103 str. + příl.

Výběr tématu diplomové práce Bc. Gabriely Eichlové Ördöghové vycházel z jejího zájmu o filozofické a náboženské problémy 17. a 18. stol., konkrétně jansenismus, jemuž věnovala svou bakalářskou práci. Cílem diplomové práce pak bylo rozšířit pohled na církevní a náboženskou sféru, vystavenou v tomto období nejrůznějšími vlivům nejen v Evropě, ale následně také ve Španělské Americe, kde se začínaly vytvářet podmínky k získání nezávislosti vrcholící na počátku 19. století, a stanovit podíl nebo specifikovat roli zvláště katolické církve či jejích jednotlivých představitelů (ne vždy a nutně muselo být obojí v souladu), případně dalších ideových tendencí od církve odvozených nebo s církví více či méně souvisejících. Od začátku bylo jasné, že jde o téma složité, obtížné a souhrnně nezpracované a že tedy půjde spíše o nastínění problémů, které by do budoucna měly být detailněji studovány a řešeny, než o ambici řešení předložit.

V těchto souvislostech se diplomantka musela seznámit a vypořádat s prezentací pojmů, jež ani více než průměrně obeznámenému zájemci o dějiny Latinské Ameriky přelomu koloniálního a nezávislého období nejsou důvěrně známé (např. katolické osvícenství, regalismus apod.), stejně jako s pojmy z oblasti práva (přirozené právo, suarismus) nebo naopak ve zkratce utřídit často široce, ale mnohdy kontroverzně pojednávaná témata (jezuité, svobodné zednářství).

Výsledkem je práce, která na jedné straně splnila základní cíl: poukázat na faktory, spjaté nějakým způsobem s církví a náboženstvím a ovlivňující hnutí za nezávislost Španělské Ameriky. To hodnotím jako nesmírně důležitý krok, neboť v této oblasti (soudíc přinejmenším na základě dostupné literatury a provedených bibliografických rešerší) chybí odpovídající práce, která by se alespoň pokusila o sumarizaci těchto vlivů (za výjimku, zacílenou ovšem na oblast Nové Granady, lze považovat úvodní studii k práci R. Gómeze Hoyose, *La revolución granadina de 1810*, 1982, v níž se rovněž konstatuje naprostý

nedostatek adekvátní literatury). Ostatní existující práce se věnují jen dílčím problémům, obvykle jen ve vymezených regionech.

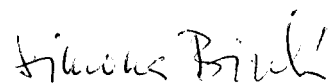
Tím se dostáváme k úskalím a případným nedostatkům práce: vzhledem k šíři problematiky bylo v zadání diplomového úkolu formulováno doporučení „široký kontext zúžit na vymezené teritorium nebo se hlouběji zaměřit na některý ze zmíněných fenoménů“. Byť i diplomantka nakonec zúžila výběr pramenů a materiálů (pracovala především na příkladech Fray Servando de Miera a abbého Viscarda - tato část její práce zaslouží zvlášť pozitivní hodnocení), neubránila se snaze pojímat téma komplexně (a to i s exkurzy do vzdálenější minulosti), k čemuž jistě přispěl i nedostatek dostupných informací pro jednotlivé regiony a objektivně ji tak nutil využívat zdroje k celé teritoriální šíři. Práce ovšem nejen v důsledku toho trpí jistou mozaikovitostí, patrnou už v uspořádání, jemuž chybí výraznější hierarchizace témat (viz Obsah).

Promítá se ovšem také do řady formulací, někdy málo precízních (např. numericky nic neříkající sdělení: „...většinu obyvatelstva tvořili Indiáni a dvacet procent populace připadalo na míšence, počet mexických kreolů se zvýšil na jeden milión.“ - str. 9), jindy příliš kategorických („Rozhodujícím momentem pro náboženské nepokoje ve šp. Am. byl rok 1759...“ – str. 12), jiné záležitosti ve snaze nevzdalovat se tématu, nejsou vysvětleny vůbec (Junta Central 1808 – str. 13 pozn., aj.). Výrok o krvavých bojích v indiánských misiích a náboženských komunitách patřících TJ v době expulze jezuitů (str. 14) je značně nadnesený – většina historiků naopak zdůrazňuje klidný průběh vypovězení a větší obtíže očekávali i sami vykonavatelé královského výnosu. Nelze tedy výjimečné případy z Guanajuata a San Luis Potosí, rozvedené O. Kašparem v jeho Dějinách Mexika, generalizovat (navíc „krvavé“ nebyly indiánské protesty, ale až jejich následné potrestání formou popravy hlavních reprezentantů). Podporovali jezuité „zavádění teorií takových myslitelů jako je Suárez...“ (str. 14) opravdu proto, že byli „prozíravější než jiné řády“ a vyhledávali z tohoto důvodu nespokojení kreolové jejich „morální podporu“?? (tamtéž). Neexistovaly případy skutečného odstranění absolutistických vládců v praxi? (např. Karel I. v Anglii). Diskuse o právu na svržení tyрана (str. 16-17) byly v tehdejší Evropě frekventovanější (srov. monarchomachie, tyrannicidium, viz např. i Jan Jesenský Jessenius, 1614, 1620) a podobné názory musely pro pozdější absolutistické panovníky představovat jistou hrozbu – nejen morální. A ve výčtu podobných konkrétních formulačních či formálních nesrovnalostí by se dalo pokračovat (str. 20 – poslední řádek – kdo je tedy autorem výroku: Gómez Hoyos nebo snad Echandía?).

Nepovažujeme však za smysl posudku upozorňovat na dílčí diskrepance. Užitečné bude oddělit splnění základních cílů práce, tj. zmapování této prakticky nestudované oblasti

independentistického hnutí Španělské Ameriky, v němž je práce inovativní a svou šíří průkopnická, a formální, respektive formulační úroveň, která vykazuje znaky jisté uspěchanosti, nebo spíše nedostatku časového prostoru pro „dozrání“. Zatímco výsledky toho podstatnějšího – naplnění badatelského cíle (i když bych neoperovala tak často pojmy výzkum v úvodu a hlavně závěrech) – považuji za splněné, jejich prezentace by zasloužila uvážlivějšího finálního zpracování.

I přes uvedené poznámky splňuje předkládaná práce požadavky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě. S ohledem na komplexnost a novost tématu, ale i na zmíněné nedostatky jiného charakteru se můj návrh na její klasifikaci pohybuje mezi stupněm výborně a velmi dobře. Konečný výsledek bude ovlivněn průběhem obhajoby.

PhDr. Simona Binková

V Praze, 17.1.2008